

D • N

4/2 1951

Utrikespolitisk upplysning

Under de senaste veckorna har gång efter annan talats om bristen på utrikespolitisk insikt och utrikespolitisk upplysning. Men föga har sagts om orsakerna till denna brist och om medlen att avhjälpa den.

Demokratin är normalt inriktad på lösningen av inrikespolitiska frågor. Det är dessa frågor som i lugna tider måste intressera den stora massan av befolkningen; de gäller dess levnadsvillkor och de konflikter mellan skilda grupper som endast staten kan lösa och överbygga. Partiernas program och verksamhet ger därför den inre politiken ett så stort företräde att internationella frågor tenderar att försvinna ur debatten. Utrikesfrågor uppfattas och måste av dylika partier uppfattas som störande moment, som ett ogunstigt ödes försök att slå sönder brickorna i ett välordnat spel. Kommer dessa frågor i förgrunden, vet man inte om de gamla bindningarna håller, man vet inte hur de nya stridslinjerna skall gestaltas, man blir orolig och förvirrad. Utrikespolitiken behandlas därför som en inträngling, vars närvaro så långt möjligt skall förbises. Tendensen blir att hålla samman och att hålla tyst.

Denna inställning framträder starkast i små stater, vilkas intresse blott är att få vara i fred och som genom sin svaghet känner sig utan ansvar för världens gång. Den är starkast hos de partier vilka mest systematiskt vänder sig till de med sin ställning i samhället missnöjda. För de konservativa har utrikespolitiken stundom framstått som ett medel att vända blicken från reformkraven; de radikala vill blunda för de yttre farorna för att i lugn få syssla med den sociala omvandlingen.

Men de stora utrikespolitiska händelserna är trots allt de mest avgörande. Ett krisläge framtvingar miljarder till försvaret, medan man förut stridit om miljoner till skolor och sjukvård. Ett krig gör slut på under årtionden vunna förbättringar eller kanske på hela det samhälle om vars gestaltning man tvistat. Hela det inrikespolitiska arbetet framstår plötsligt, då den yttre faran kräver handling, som något sekundärt, och valet av ståndpunkt i den internationella politiken blir ojämförligt viktigare än alla de frågor kring vilka partierna grupperats.

I dylika lägen uppstår ett slags kortslutning i den demokratiska apparaten. Partierna, de organisationer som tagit den politiska upplysningen och den politiska propagandan på entreprenad, kan inte fylla sin roll under de nya förutsättningarna. Situationens svårigheter, de val som står till buds, den debatt som äger rum ute i världen, blir inte genom dessa organisationer presenterade för folket. Demokratin kräver visserligen inte att beslut i utrikesfrågor skall bli föremål för

folkomröstning eller val — i regel är detta otänkbart. Men demokratin framstår som alltför ofullkomlig om de mest brännande problem inte med ett visst mått av öppenhet och allvar diskuteras i representationen och inom de sammanslutningar där opinionerna formas och mellan vilka eljest opinionsstriden föres.

Det är i detta läge vi nu är. Landets fyra demokratiska partier är i huvudsak inriktade på att undvika utrikespolitisk debatt — det femte partiet är inställt på att genom propaganda förbereda förräderiet. Om det innehållslösa i riksdagsdebatterna har förut ofta talats; här är centrum för den samling kring otydliga deklarationer som partiledningarna åtrår. Meningsbrytningar mellan skilda åsikter undviks på samma sätt utanför riksdagen. Atlantpakten hade diskuterats i pressen nära tre år innan ett kort meningsutbyte kring frågan ordnades i radio; det är väl känt att regeringens ledamöter liksom ledare för skilda partier systematiskt vägrat att ingå i debatt om hithörande ämnen. Partiorganisationerna har nästan genomgående underlåtit att ta upp saken. Det är uppenbart att skilda meningar finns inom alla partier, men att så långt möjligt dölja detta har trots ligga i organisationernas intresse. Man har intrycket av att okunskheten anses som ett värde, eftersom den är mera lättled än kunskapen.

Då hr Hjalmarson i remissdebatten talade om behovet av större utrikespolitisk upplysning kunde han utan tvivel göra det med något bättre samvete än övriga partiledare. Men intet parti har på denna punkt hållit måttet. Vill man upplysning, måste man inte bara tillåta, utan också främja debatt mellan meningsriktningarna: i riksdagen, i radio, vid möten av flera partier liksom vid möten inom partierna. För närvarande beklagar man allmänt de stora folkgruppernas brist på intresse och kunskap, men man aktar sig noga för att söka avhjälpa den. På den punkten har våra politiska ledare inte sökt stärka demokratin.